

UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW

STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL

YEAR 2018, ISSUE NUMBER 4

**STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP**

**Year 2017, Issue Number 4
ISSN 2545-4021**

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D

prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D

Risto Kostruranov, LL.M

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhiu

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Assistant professor at the Faculty of Law
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Teaching assistant at the Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delcev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglova,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,
Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Bulgaria;

Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria
Giorgia Bevilacqua
National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for Development “, Italy
Nives Mazur Kumrić
Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Editorial Staff

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D
Ass. Elena Maksimova, LL.M.
Elena Trajkovska, Student
Kire Ivanov, Student

Editor in chief

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov
Blagoj Mihov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul.”Krstev Misirkov” BB PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
Republic of Macedonia

СОДРЖИНА:

АТАНАСОВСКА Невенка, *ПРАВНАТА ИНФОРМАТИКА И НЕЈЗИНАТА ПРИМЕНА*.....стр.5

БОГДАНОВА-СМИЛЕВСКА Билјана, *КРИВИЧНО-ПРАВНА ОДРЕДЕНОСТ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА НА ДРОГА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.11

БОЖИНОВСКА Елица, *АКРЕДИТИВОТ КАКО БАНКАРСКИ ИНСТРУМЕНТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРОМЕТ НА СТОКИ И УСЛУГИ*.....стр.23

ГОЦИРОВ Кирил, *ЕВРОПЕИЗАЦИЈАТА НА ЗАПАДЕН БАЛКАН*.....стр.31

ЗАХОВА Цветанка, *ОДГОВОРНОСТ НА ПРЕВОЗНИКОТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕВОЗ НА СТОКА*.....стр.37

ИЛИЕВА Ивана, *ПОИМОТ РЕОРГАНИЗАЦИЈА И ПЛАН ЗА РЕОРГАНИЗАЦИЈА ВО СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА ВО ПРАВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.47

МИЦЕВСКА Каролина, *ОДНОСИТЕ СО ЈАВНОСТА И ВЛИЈАНИЕТО ВРЗ ЈАВНОТО МИСЛЕЊЕ*.....стр.55

МЛАДЕНОВА Ева, *АНАЛИЗА НА МАКЕДОНСКИТЕ БЕРЗАНСКИ ИНДЕКСИ МБИ10 И ОМБ СО ПОСЕБЕН ПРЕГЛЕД НА 2016 ГОДИНА*.....стр.63

РИБАРЕВ Симеон, *ОБВРСКИТЕ НА ИЗВЕДУВАЧОТ КАЈ ДОГОВОР ЗА ГРАДЕЊЕ СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО ПРАВО*.....стр.73

СТОЈАНОВА Жаклина, *ПОЛОЖБА НА СТРАНСКИТЕ РАБОТНИЦИ, МИГРАНТИТЕ И ЛИЦАТА БЕЗ ДРЖАВЈАНСТВО СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО ПРАВО*.....стр.83

ХРИСТОВ Павле, *НАДВОРЕШНА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА КОН РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА*.....стр.91

СЕКЦИЈА ПОСВЕТЕНА НА АНТИДИСКРИМИНАЦИЈА, ПРЕВЕНЦИЈА НА ГОВОР ОД ОМРАЗА И КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА.....стр.99

АМЕДОВ Абдул, *ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА НАЦИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ*.....стр.101

БОЖИНОВСКА Елица, *ПРАВО НА АБОРТУС И ЗАКОНСКИТЕ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ОСТВАРУВАЊЕ НА ОВА ПРАВО*.....стр.105

ЗАХОВА Цветанка и КОСТУРАНОВА Ана, *ГОВОРОТ НА ОМРАЗА ВО ЈАВНИОТ ДИСКУРС И НИВОТО НА НЕГОВА ТОЛЕРАНЦИЈА ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО*.....стр.111

ЈОВАНОВА Душица, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.117
КАРОВА Марина, <i>ЗАБРАНАТА ЗА ТОРТУРА НА МЕЃУНАРОДНА И НАЦИОНАЛНА СЦЕНА</i>	стр.121
МАРИНКОВА Марија, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.129
МИТРОВИЌ Давид, <i>НЕЗАВИСНОСТ НА СУДСТВОТО КАКО ЗНАЧАЕН ПОСТУЛАТ ВРЗ КОЈ СЕ ЗАСНОВА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО</i>	стр.153
НИКОЛОВ Иван и КАРОВА Марина, <i>СЛОБОДА НА ИЗРАЗУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.159
НИКОЛОВ Иван, <i>КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА И МАРГИНАЛИЗИРАНИ ГРУПИ</i>	стр.163
РАЈЧИНОСКИ Ѓорѓи, <i>ПОЛИТИЧКА ДИСКРИМИНАЦИЈА СО ОСВРТ НА ПОЛИТИЧКАТА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.169
РИСТОВСКА Венета, <i>ПРИПАДНОСТА КОН ЕТНИЧКИТЕ ЗАЕДНИЦИ И ВЕРСКИТЕ УБЕДУВАЊА КАКО ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ</i>	стр.177
СТЕПАНОВСКА Моника, <i>РАСА, БОЈА НА КОЖА И ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ – ДОМИНАНТНИ ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА</i>	стр.183
ТОМЧЕВСКА Симона, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА БАЗИРАНА ВРЗ ПОЛ</i>	стр.189
ТРАЈКОВА Александра, <i>РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ И ДИСКРИМИНАЦИЈА НА ЖЕНАТА</i>	стр.195
ЧЕСТОЈНОВА Пепица, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА ЕТНИЧКО ПОТЕКЛО</i>	стр.199

ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА НАЦИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ

Апстракт: Предмет на оваа истражување е да се опише сликовито дискриминацијата врз основа на националната и етничката припадност во нашата држава, односно за директната и индиректната дискриминација врз припадниците на една нација, етничка група, вероисповест, боја на кожата. Предмет на истражување ќе бидат ромската и турската нација, како етнички групи кои најмногу ја чувствуваат дискриминацијата во секојдневието, како на пример, преку нивна маргинализација, непочитување и не услужување во угостителските места во нивните населени места, преку ограничување на нивното право на слободно движење и информирање, нивно негирање на постоење во заедницата и непочитување на нивната етничка култура. Истражувањето се потпира на анализа на содржина на интервјуа со припадници на малите етнички заедници во Струмица, односно Ромите и Турците. Како заклучок од ова истражување, се издвојува мислењето дека за борба против дискриминацијата е потребно формирање на голем број на невладини организации за правата на припадниците на малите етнички заедници, како и усвојување на програми со кои би се унапредил статусот на заедниците во општеството.

Клучни зборови: *маргинализација, негирање, кохезија, солидаризирање, етничка култура*

AMEDOV Abdulj

DISCRIMINATION IN BASE OF ETHNICITY

Abstract: The object of this research is to describe vividly discrimination based on national and ethnic origin in our country, or direct and indirect discrimination against members of a nation, ethnic groups, religion, skin color etc. Here I would briefly describe discrimination against certain marginalized group in society that deeply feels discrimination every day everywhere in social and community life. I will mention the Roma and the Turkish nation that most feel discrimination in everyday life, such as getting a group of people who disposed and marginalized, disregarded and not serving in catering places in their localities as their limited right to free movement and reporting, denial the existence in the community and violations of ethnic culture, and ignoring the desire for cohesion and solidarity. The research relies on content analysis and interviews with small ethnic communities in Strumica, Roma and Turks. As a conclusion to reduce discrimination in our country is better to look at the formation of a number of NGOs for the rights of small ethnic communities and establishing programs and improving the communities in society, helping their education and scholarships.

Key words: *marginalization, denial, cohesion, solidarity, ethnic culture*

Вовед

Што е дискриминација и какви видови на дискриминација постојат?

Дискриминација значи секое правење разлика, искористување или ограничување на луѓето врз основа на нивните колективни идентитети (пол/род, класа, етнос, сексуален идентитет) со што ги загрозува или оневозможува остварувањето или заштитата на нивните човекови права и слободни. Дискриминацијата понатамо може да се разликува во два вида, и тоа: директна и индиректна дискриминација.

Директната дискриминација претставува отворено дискримина-торско однесување и постапување, додека пак индиректната дискриминација, претставува вид на дискриминација односно однесување или постапување кое на прв поглед се чини дека не е дискриминаторско, но сепак во суштина врши дискриминација. Освен директната и индиректната дискриминација, постои и вознемирување, а тоа претставува појава на непожелно однесување врз основа на расно или етичко потекло на едно лице со цел да се наруши неговото достоинство или да создаде заплашувачко непријателско, деградирачко понижувачко или навредливо опкружување.

На 8 април 2010 год. е донесен Законот за заштита и спречување од дискриминација. Со овој закон се обезбедува спречување и заштита од дискриминација во остварувањата на правата загарантирани со Уставот на РМ, со законот и со ратификувани меѓународни договори. Заштитата и забраната од дискриминацијата се однесува на сите физички и правни лица од јавниот и приватниот сектор во процесот на остварување на права и слободите загарантирани со Уставот и со законите на РМ. Според законот се забранува секоја директна или индиректна дискриминација, повикување и поттикнување на дискриминација, како и помагање во дискриминаторско постапување врз основа на пол, раса, боја на кожа, род, припадност на маргинализирана група, етичка припадност, јазик, државјанство, социјално потекло, религија или верско уверување, други видови уверувања, образование, политичка припадност, возраст, брачна состојба, имотен стан и која била друга основа со која е предвидена со закон или ратификуван меѓународен договор.

Дискриминаторска основа - раса и етничко потекло

Во оваа основа спаѓаат:

- раса
- боја на кожа
- национално или етничко потекло¹³²

Сведоци сме дека во светот посоти дискриминација кон исламската заедница и кон припадниците на исламските државјани кои во Европа припаѓаат на малцински групи. На пример, турските државјани кои живеат во Европа се дискриминирани поради тоа што се припадници на заедница со различно етничко потекло. Дискриминацијата врз основа на етничкото потекло на лицето претставува расна дискриминација.

Ромите се една од најмаргинализираните и најдискриминираните групи во македонското општество. Тоа го покажуваат бројни анализи и извештаи, како од домашни така и од надворешни институции. Европскиот форум за Роми и патувачи во извештајот за 2015 година наведува дека, и покрај помали подобрувања, сиромаштијата кај Ромите е сеприсутна и тие се исклучени од многу аспекти од економскиот и социјалниот живот во Република Македонија. Ромите живеат на маргините на градовите, без надеж за подобрување на нивната егзистенција. Тие се соочуваат со разни проблеми и се дискриминирани на повеќе нивоа и области од секојдневниот живот, како што се образованието, социјалната заштита, здравството, домувањето, вработувањето, но и во слободата на движење.

На пример, многумина применуваат нападни дискриминаторски дела. Дали вам или на некој кого го познавате некогаш му била одбиена услуга во кафе или ресторан затоа што келнерот

¹³²Разликата помеѓу расното и етничко потекло се согледува во должината на времето кое одредена малцинска група го има поминато во конкретна држава. На пример, припадник на турската заедница во Бугарија би се третираше како припадник на етничко малцинство, додека во Германија како припадник на расно малцинство.

или сопственикот рекол да не се служат „Циганите“? Дали знаете некој кој не добил работа, стан или медицинска помош затоа што е „Ром“? Или пак, во многу локали влезот за Ромите и Турците и другите лица со темна кожа се одбивани под изговор дека бараат членство во клубот или пак дека е во тек приватна забава, или дека масите се резервирани, а наидуваат на празни маси без ознака за резервација. Сите овие се крупни дискриминаторски дела кои, за жал, сè почесто се појавуваат во општеството.

Поради постоењето на одредени предрасуди за одредена група на луѓе кои ги маргинализираат и не ги почитуваат нивните слободи и права, култура, традиција итн. нема можности за унапредување на малите етнички групи во општеството кои се припадници на друга нација во државата која живеат со години и години. Така предрасудите претставуваат заклучоци и мислења за луѓе без претходно добро да ги познаваме и обично се негативни. Нив ги стекнуваме во процесот на социјализација и понатаму е доста тешко да ги промениме или да се ослободиме од нив.

Но, со цел да се отстранат овие неправилности, државата има основано институции кои работат на полето на заштита од дискриминација. Така на пример, во РМ се основа Комисијата за заштита од дискриминација.

Комисија претставува самостоен и независен орган, составен од 7 члена кои се избрани и именувани од Собранието на РМ, со мандат од 5 години и со право на резбор. Оваа Комисија, има слични надлежности со Народниот правобранител во областа на дискриминацијата и нееднакво постапување во јавниот и државниот сектор.

Надлежноста на Комисијата е да постапува по претставки од граѓани, да дава мислења и препораки за конкретни случаи, да дава информации на подносителите во врска со нивните права и можности за покренување на судска постапка, поатаму, да покренува иницијативи за поведување постапки пред надлежни органи по повреди на Законот за спречување и заштита од дискриминација, и да поднесува годишен извештај до Собранието на РМ. Комисијата ја информира јавноста во однос на случаи на дискриминација и презема активности за промоција и едукација за еднаквоста, човековите права и недискриминација.

Постапката за спречување и заштита од дискриминација пред Комисијата е еден вид на судска постапка која започнува со поднесување на претставка до Комисијата, писмено или усно врз основа на записник, без плаќање на надоместок, при што со претставката се поднесуваат евентуални докази и факти кои ги поседува лицето и кои овозможуваат полесно утврдување на дискриминаторскиот акт или дејствие. Рокот за поднесување на претставката е три месеци од денот на сторена повреда или најдоцна една година од дознавањето на актот.

Во однос на Народниот правобранител, кој како што споменавме е надлежен врз основа на Уставот да ги штити правата на граѓаните, во случај на повреда на законските и уставните права на граѓаните, тој треба да обезбеди почитување на начелата на недискриминација и правична застапеност на етничките заедници во рамките на органите на јавната власт. Во овој правец, Народниот правобранител прима индивидуални претставки за наводна дискриминација, со што има можност да препорачува начини на отстранување на последиците од дискриминацијата, може да предложи повторување на постапката во која настанала дискриминацијата (на пример, конкурс), како и може да иницира дисциплинска и казнена одговорност. Покрај НП и Комисијата за заштита од дискриминација, за етничката дискриминација е значајна и Агенцијата за остварување на правата на заедниците, основана во согласност со Законот за унапредување и заштита на правата на припадниците на заедниците кои се помалку од 20% од населението во Република Македонија. Агенцијата се грижи за реализација на основните принципи кои произлегуваат од Охридскиот рамковен договор (и Уставот), а кои се однесуваат на заштитата на правата на припадниците на помалите етнички заедници (под 20%). Агенцијата особено внимава на доследна примена на начелото на соодветна и правична застапеност, подготовка на акциски

планови потребни за реализација на Програмата за работа на Агенцијата, врши аналитички работи, обезбедува и реализира финансиски средства потребни за реализација на обврските од нејзината програма, поднесува извештај до Владата на РМ за реализацијата на програмата и сл.